

Comité Kisaro vzw

www.kisaro.be

Jaarverslag 2023

Algemene vergadering 13 maart 2024

JAARVERSLAG 2023

COMITE KISARO vzw
Emiel Vandorenlaan 27
3600 Genk

ACTIVITEITENVERSLAG 2023

1. ORGANISATIE

1.1. Contactgegevens en raad van bestuur

Comité Kisaro, Emiel vandorenlaan, 27, 3600 Genk,
mailadres: swartenbroekxg@gmail.com
telefoon: 0476/699005
website: www.kisaro.be

De raad van bestuur bestaat uit:

Voorzitter (coördinatie): Swartenbroekx Geert, Emiel Vandorenlaan 27, Genk
Secretaris: Swartenbroekx Geert, Emiel Van Dorenlaan 27, 3600 Genk
Adjunct-secretaris: Willems Guy, Matenstraat 9, 3600 Genk
Penningmeester: Willems Marinette, Heiweier 21, 3600 Genk
Coördinator Kisaro-Genk en archivaris: Ackermans Paul, Dijkskensdal 23, 3600 Genk
Mede-coördinator Rwanda: Moerman Gerard, Langemunt 29 bus 1, 9850 Deinze
Erevoorzitter: Gabriels Jef, Winterslagstraat 1, 3600 Genk

De taakverdeling werd zo beslist door het bestuur van 25 april 2023 en later op de comitévergadering van 8 juni 2023. Op de algemene vergadering werden de aanpassingen opnieuw voorgelegd om alzo te notuleren. De statutenwijziging die door deze algemene vergadering werd goedgekeurd, werd gepubliceerd in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad(23 juni 2023).

1.2. Voorstelling en doelstellingen

Het comité werd in 1972 opgericht onder de naam Comité Byumba, ter ondersteuning van een project in Kisaro, dat destijds nog ressorteerde onder de gemeente Byumba. Dit Rwandees project, momenteel bekend onder de naam ong CPPA (Centre de Perfectionnement et de Promotion Agricole de Kisaro), is een centrum voor landbouwontwikkeling in de brede zin. Het comité Kisaro tracht dit project te voorzien van zowel financiële als materiële middelen. Het comité nam de rechtsvorm aan van een vzw, namelijk de vzw Comité Kisaro.

De vzw Comité Kisaro (voorheen Comité Byumba-Kisaro) heeft een dubbel doel:

1. De medemens in de ontwikkelingslanden helpen: daarvoor werken we samen met de ngo CPPA in Rwanda. Deze samenwerking krijgt concreet gestalte in:

1.1. Het adviseren van het lokaal management in Kisaro en het overmaken van geld aan de CPPA waarmee men investeringen kan doen in de sociale sector;

1.2. Het bekostigen van de aankoop ter plaatse en zo nodig het verzenden van een aantal goederen om ter plaatse de landbouw, de varkensteelt, de ateliers en de bouwactiviteiten te ondersteunen;

2. De lokale bevolking in België informeren en sensibiliseren rond ontwikkelingssamenwerking, door middel van een tijdschrift, informatievergaderingen en een Rwandadag.

De materialen en de middelen waren oorspronkelijk vooral bestemd om het landbouwproject tot ontplooiing te laten komen, teneinde te voorzien in de voedingsnoden van de plaatselijke bevolking in en rond Kisaro. Deze landbouwactiviteiten zijn intussen grotendeels zelfvoor-zienend geworden en er is momenteel enkel nog een kleine materiële ondersteuning.

1.3. Evolutie

Tijdens de laatste levensjaren van de grondlegger van het CPPA (Jules Wieme, broeder Cyriel), en zeker na zijn overlijden in januari 2015, vond er onder impuls van Gerard Moerman, onze huidige coördinator Kisaro-Genk, een herstructurering plaats. De strak centraal geleide organisatie evolueerde naar een organisatie op basis van teamwerking met een managementteam, verslaggeving, opvolging enz.

Gerard Moerman zorgde ook voor een programma om een aantal maatschappelijke noden in de omgeving te lenigen, de 'erfenis van broeder Cyriel'. Het is vooral hiernaar dat de middelen de laatste jaren gingen.

Zo werden de voorbije tien jaar bijvoorbeeld tal van werken uitgevoerd waarvoor de vzw Comité Kisaro aanvullende subsidies zocht en vond bij de provincie Limburg (en eveneens bij de provincie West-Vlaanderen via de vzw VRV Umubano), Wereldmissiehulp, Stelimo, Rotaryclub Genk-Noord, de gemeentebesturen van Genk, Deinze, Anzegem, de Stichting Wilde Ganzen, de Vierde Pijler van 11.11.11 en andere. Deze subsidies zorgden voor een multiplicatie van de middelen van het Comité Kisaro, die voortspruiten uit activiteiten maar vooral uit giften van sympathisanten en sympathiserende verenigingen; sinds 2011 werd op deze manier voor meer dan 400.000 euro geïnvesteerd, in o.a.

de bouw van regenwaterputten bij de hoefvetjes;

de bouw van gezondheidsposten en gemeenschapsruimten;

de renovatie van de schoolgebouwen in Kisaro en haar wijken;

de constructie van schoolmeubilair en kruiwagens in de ateliers van het Centrum;

de bouw van een droogschuur in het Centrum.

Om een en ander goed te kunnen opvolgen werkt de coördinator (onbezoldigd) een aantal maanden per jaar in Kisaro. Gerard Moerman is intussen boven de tachtig en bouwt hij zijn activiteiten geleidelijk af. Daardoor komt er meer verantwoordelijkheid liggen bij de

plaatselijke (Rwandese) mensen. Een aantal taken, vnl. voor een goede coördinatie tussen Kisaro en Genk, werden - onbezoldigd - overgenomen door Paul Ackermans, bestuurslid van de vzw, tussen 1988 en 1990 werkzaam in Kisaro, en sinds enkele jaren gepensioneerd als tooldesigner. Hij heeft ook Gerard Moerman opgevolgd als bestuurslid van de Rwandese ngo CPPA Kisaro.

Het is de bedoeling om de kernactiviteiten van het CPPA en zeker de landbouw zonder externe ondersteuning te laten functioneren. Daartoe zijn intussen structuren opgezet. Er wordt een analytische boekhouding ingevoerd en strategisch meerjarenplan is uitgetekend. Een van de actiepunten is bijvoorbeeld zoveel mogelijk nodige goederen in Rwanda zelf aan te kopen.

De financiële ondersteuning vanuit België dient dan vooral om de lokale gemeenschap op te tillen naar een nieuwe toekomst (gezondheid, onderwijs, samenlevingsopbouw) en ook om acties te ondernemen ter bestrijding van de armoede, die in de dagelijkse beleving wel degelijk aanwezig is.

2. NOORDWERKING

2.1. Algemeen

Het comité werd in de jaren zeventig opgericht, nam op 4 mei 1991 de vorm aan van een vzw, heeft verdienstelijk werk verricht en was zeker tijdens de oorlog in Rwanda (1990-1994) van grote betekenis voor de mensen in en rond Kisaro.

Toen Jules Wieme, die tot zijn laatste levensjaar in Rwanda werkte, in 2015 op 92-jarige leeftijd overleed, zochten de oorspronkelijke initiatiefnemers nieuwe en (iets) jongere mensen om de werking voort te zetten.

Het comité in 2016. Meerdere van de toenmalige leden zijn intussen overleden of namen ontslag.

Vooraf sinds 2016 werd het comité gereorganiseerd: de statuten werden aangepast, de boekhouding gedigitaliseerd, de bankrekeningen herschikt, de belastingaangifte in orde gebracht, de verslaggeving geregeld, het secretariaat overgedragen enz. De vzw ontving een erkenning om fiscale attesten af te leveren voor giften, en ook de website werd

vernieuwd.

Het comité neemt intussen deel aan de activiteiten van de Noord-Zuidwerking van de stad Genk (o.a. de boekenverkoop tvv 11.11.11), van het Limburgs Platform Ontwikkelings-samenwerking, van de Stichting Wilde Ganzen en van het 4de Pijlersteunpunt als lid van het 4de Pijlerpanel.

De raden van bestuur vonden plaats op 23 maart(waarbij ook een algemene vergadering), 15 juni, 20 september en 13 december.

Er waren tal van werkvergaderingen op 4 januari (Gerard ,Paul), 25 april (klein bestuur:afspraken taakverdeling), 24 mei (Rwandadag voorbereiding), 30mei (online vergadering Evariste in Kisaro, Paul en Gerard), 24 juli (Paul, Geert allerlei), 23 augustus (Rwandadag werkgroep), 15 september (zoom-meeting Paul en Gerard), 16 september (zoom-meeting Paul, Geert en Evariste, 16 september (werkgroep brunch ter plaatse waar het doorgaat),30 september (vergadering bij Zuiderlicht over onze werking).

Op 1 juni namen we deel aan een denkmoment van de noordzuidraad van Genk voor het zoeken naar vernieuwde concepten voor samenwerking tussen de verenigingen. Ook de algemene vergadering van deze raad werd bijgewoond op 18 oktober.

De Rwandadag – brunch was een groot succes op 1 oktober met 220 aanwezigen.

Het tijdschrift werd verzendklaar gemaakt en verzonden in maart, juni, september en december.

Er werden meerdere overlegvergaderingen gehouden, vaak digitaal.

Het werk gebeurt door vrijwilligers zonder enige vergoeding. Er is een verzekering afgesloten voor hun activiteiten.

2.2. Fondsenwerving/werking/uitgaven

	REKENING 2020	BUDGET 2021	REKENING 2021	BUDGET 2022	REKENING 2022	BUDGET 2023	REKENING 2023	BUDGET 2024
SALDO 31/12/N1	€ 89 488,08	€ 224 986,39	€ 224 986,39	172.781,92	172.781,92	176.197,63 €	176.197,63 €	179.521,00 €
ONTVANGSTEN								
GIFTEN	€ 87.445,13	€ 50.000,00	€ 45 872,00	€ 50.000,00	53.000,67	50.000,00 €	51.401,84 €	50.000,00 €
ACTIES	€ 500,00	€ 3.000,00	€ 500,00	€ 500,00	3.900,00	3.000,00 €	5.586,77 €	4.000,00 €
SUBSIDIES/STEUEN	€ 16 975,00	€ 15.000,00	€ 19 980,00	€ 17.000,00	17.857,63	17.000,00 €	14.649,00 €	15.000,00 €
UITZONDERLIJKE O	€ 140.000,00	€ 0,00	€ 0,00		4.000,00	0,00 €	0,00 €	0,00 €
VERKOOP BOEK	€ 240,00	€ 500,00	€ 485,00	€ 1.000,00	1.482,00	450,00 €	138,00 €	100,00 €
RWANDADAG	€ 734,00	€ 3.500,00	€ 5 105,85	€ 6.000,00	8.887,05	7.000,00 €	6.511,80 €	6.000,00 €
INTRESTEN BANK	€ 53,25	€ 0,00	€ 0,00		0	0,00 €	0,00 €	2.000,00 €
TOTALE ONTVANG	€ 245 947,38	€ 72.000,00	€ 71 942,85	€ 74.500,00	89.127,35	77.450,00 €	78.287,41 €	77.100,00 €
BEGINSALDO + ON	€ 335 435,46	€ 296 986,39	€ 296 929,24	€ 247.281,92	€ 261.909,27	253.647,63 €	254.485,04 €	256.621,00 €
UITGAVEN								
AANKOOP + VERZE	€ 50 575,76	€ 25.000,00	€ 17 279,16	€ 10.000,00	€ 36.896,18	10.000,00 €	24.805,69 €	10.000,00 €
DRUKWERK/POST/	€ 1 865,90	€ 2.500,00	€ 2 855,44	€ 3.500,00	3.642,60	4.000,00 €	2.583,41 €	4.000,00 €
KOSTEN BOEK	€ 28,65	€ 0,00	€ 0,00	€ 2.000,00	0	0,00 €	0,00 €	0,00 €
RWANDADAG	€ 611,80	€ 1.500,00	€ 1 791,17	€ 5.000,00	3.508,37	4.000,00 €	3.271,10 €	4.000,00 €
BANKKOSTEN	€ 85,76	€ 100,00	€ 189,25	€ 200,00	129,2	200,00 €	189,60 €	200,00 €
WERKING/ALLERLE	€ 1 281,20	€ 3.000,00	€ 2 639,09	€ 3.000,00	3.849,17	4.000,00 €	4.114,24 €	4.000,00 €
SPECIEN KISARO	€ 56 000,00	€ 40.000,00	€ 40 000,00	€ 50.000,00	23.159,21	50.000,00 €	40.000,00 €	50.000,00 €
BUZ. UITGAVEN	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00		14.566,91	0,00 €	0,00 €	0,00 €
TOTAAL UITGAVEN	€ 110 449,07	€ 72,100,00	€ 64 754,11	€ 73.700,00	85.711,64	72.200,00 €	74.964,04 €	72.200,00 €
SALDO EIG.DJ.						5.250,00 €	3.323,37 €	4.900,00 €
SALDO	€ 224 986,39	€ 224.886,39	€ 232 175,13	€ 173 581,92	€ 176.197,63	181.447,63 €	179.521,00 €	184.421,00 €

Subsidies :

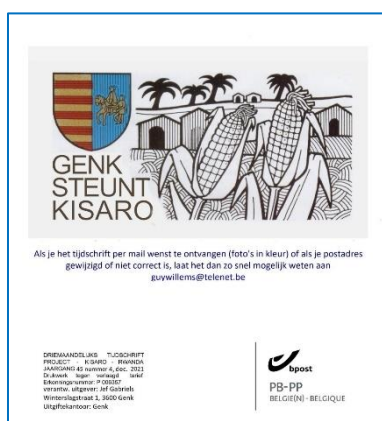
Drooghangar fase 2	Wilde Ganzen	€ 10.150	Gevraagd maart 23, uitbetaald, uitgevoerd, rapport bijna klaar (comité € 20.300).
Kerk Mutandi	Stelimo e.a.	€ 14.000	Aanvraag maart 24, werk in uitvoering, prefinanciering Comité (parochie € 500)
Muyanza, blok 1A	Prov Limburg	€ 10.370	Uitbetaald, in uitvoering, klaar maart 2024, dan snel rapport (comité €

			8.070)
Muyanza, blok 1B	Prov West-VI	€ 13.931	Aangevraagd sep 23, goedgekeurd: voorschot 9.977, saldo 3.954 na verantwoording (comité 2x2071€)
Rubona, Muyanza, meubels	Vierde pijlers e.a.	€ 1.000	In uitvoering (geen bijdrage comité)

bijkomend:

- Stad Genk: € 2279 (subsidie noord-zuid)
- Stad Deinze : € 1000 (projectsubsidie)
- actie school St.-Truiden : € 1587,7
- Zuiderlicht : € 5000
- Stelimo : € 2279
- SJIB : € 4000

2.3. Educatie en sensibilisering

Het tijdschrift voor de leden (telkens 24 blz.) verscheen viermaal in 2023. Het werd opgemaakt, gedrukt en gebracht of verzonden naar 795 papieren en 297 digitale abonnees.

Wekelijks verschijnt er in de plaatselijke editie van 'Kerk en Leven' een kort item.

2.4. De Rwandadag

**We hadden € 6511,80 ontvangsten. De uitgaven bedroegen € 2783,48.
We realiseerden dus een winst van € 3728,32.**

De Rwandadag met onze brunch was een groot succes. Ruim 220 aanwezigen genoten van een rijkelijk buffet. De reacties waren eenduidig: gezellig-lekker-fijn georganiseerd.

Vele mensen aan mooi versierde tafels...

Tijdens de brunch heeft de coördinator Geert Swartenbroekx de vorige voorzitter bedankt voor zijn jarenlange werk als trekker van de vzw. Jef Gabriëls kreeg een mooie korf met lekkernijen aangeboden.

Gerard Moerman gaf een zeer boeiende uiteenzetting van de werken die er in Kisaro gebeuren, ondersteund door schitterende foto's van Paul Ackermans.

Een 35-tal vrijwilligers leidde alles in goede banen.

2.5. De vooruitzichten voor de werking in het Noorden in 2024

Opmerkelijk is de evolutie in het beleid. Geleidelijk gaan de beslissingsbevoegdheden voor het project in Kisaro volledig over in Rwandese handen. In functie daarvan wijzigt de opdracht van de coördinator wiens functie het is de banden te leggen tussen de vzw Comité Kisaro in België en de ngo CPPA Kisaro in Rwanda. Deze **coördinatorrol** is overgegaan van Gerard Moerman naar Paul Ackermans.

Tijdens het jaar 2023 was Gerard Moerman in Kisaro . Paul Ackermans werkte er ook van eind augustus tot eind oktober .

De gebruikelijke **vergaderingen** (jaarlijkse algemene vergadering, driemaandelijke raad van bestuur, werk- en overlegvergaderingen) lopen gewoon door.

In 2024 zal het **tijdschrift** viermaal verschijnen. Het totaal aantal abonnees blijft stabiel. In totaal ontvangen 1009 families het tijdschrift.

De wekelijkse **publicatie** in Kerk en Leven wordt voortgezet en ook via de lokale media willen

we de samenleving op de hoogte houden van onze activiteiten. Dit laatste zal slechts in beperkte mate gebeuren door het wegvallen van de gedrukte versie van de Buurtkrant.

Begin juli zullen 10 studenten van SJIB Bokrijk, de school die met ons samenwerkt, Kisaro bezoeken met 3 leerkrachten erbij. Paul Ackermans zal daar ook aanwezig zijn.

Vooraf, tijdens en na deze reis is informatie zeer belangrijk , naar de school toe, maar ook naar al onze mensen die ons steunen.

3. ZUIDWERKING

3.1. Ontstaan en ontwikkeling van het project

In 1972 begon Jules Wieme (broeder Cyriel) in Kisaro (Rwanda) met een landbouwopleiding voor een veertigtal jongens op enkele hectaren heuvelachtige grond, ter beschikking gesteld door het ministerie. Die opleiding was gebaseerd op het radicaal terrasseren, een methode waarbij intense handenarbeid na enige tijd een behoorlijke bestaanszekerheid en zelfredzaamheid bood aan hen die er de inspanning voor opbrachten. Honderden gezinnen (en duizenden mensen) vonden op deze manier in de loop van de voorbije vijftig jaar werk en inkomen. Dat was niet alleen het geval in de landbouw: ook de georganiseerde verkoop van een deel van de productie leverde werk en inkomen. Het terrasseren ging uiteraard niet ongemerkt voorbij en de methode werd overgenomen door heel veel mensen in de buurt en op andere plaatsen in Rwanda.

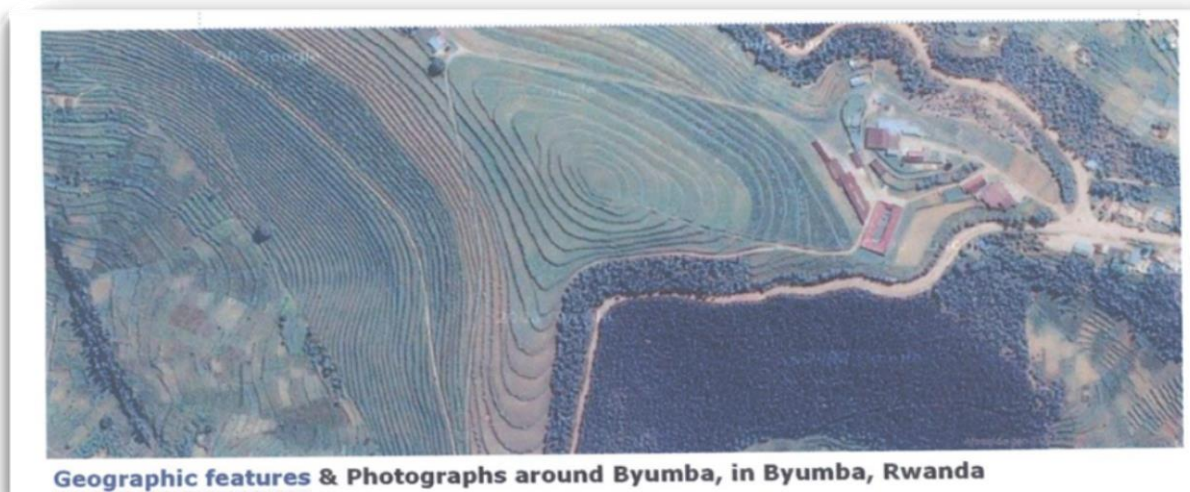
Momenteel ziet men rondom Kisaro terrassen zover het oog reikt. De gevolgen voor de omgeving zijn verstrekkend. Niet alleen de dalen (waar vaak thee verbouwd wordt) maar ook de heuvels worden vruchtbaar zolang de erosie vermeden kan worden.

Op deze foto uit de jaren zeventig is te zien hoe het onderste deel van de heuvel reeds radicaal geterrasseerd, maar de top nog niet.

Uiteraard zijn er ook andere activiteiten die in de loop van die meer dan veertig jaar ontwikkeld werden, telkens vanuit een radicale keuze voor de armste.

Er werden bijvoorbeeld in die periode meerdere kleuter- en lagere scholen opgericht. Nadat de eerste school gebouwd was, werd ze overgenomen en ingeschakeld in het reguliere Rwandese onderwijs, maar kort daarna startte men vanuit het Centrum een nieuwe kleuter-

en lagere school in een ander en armer gebied in de omgeving. Ook werden huisjes gebouwd voor ongehuwde moeders en was er gedurende lange tijd een zaterdagse soepbedeling. Ateliers werden gebouwd evenals een slagerij en een bakkerij zodat ook nevenactiviteiten van de landbouw gestimuleerd werden.

Het is overigens dankzij deze heel intense lokale verankering dat het Centrum zonder al te veel problemen de oorlog overleefde en op bepaalde ogenblikken zelfs een belangrijke rol speelde in de voeding en het leven in vluchtelingkampen.

Voor de formalisering van de structuren werd destijds een vzw naar Rwandees recht opgericht, het Centre de Perfectionnement et de Promotion Agricole (CPPA) in Kisaro, nu een ngo (zie verder). De leden van de ngo en de verantwoordelijken voor de diverse werkplekken in het Centrum zijn haast uitsluitend Rwandese mensen.

Het hart van de werking is het Centrum op de Kisaroheuvel, een 50-tal ha groot, waar het hoofgebouw gelegen is naast de ateliers, de varkenskwekerij, het slachthuis, het kiemhuis voor aardappelen, de molen, de bakkerij, het opleidingscentrum, de administratie... Dit

Centrum werd in de loop van de voorbije decennia opgebouwd met financiële middelen en met de hulp van vrijwilligers uit België.

Het doel is de zelfredzaamheid realiseren, wat dankzij de kernactiviteiten van het CPPA gelukt is.

In 2013 werd de vroegere

3.2. Terugkerende activiteiten

De hoofdactiviteit was oorspronkelijk het opzetten en uitbaten van een landbouwproject in de brede zin van het woord, inclusief de opleiding van jonge boeren. In de loop der jaren werd er gediversifieerd: er kwam ook een hout- en metaalatelier, een varkensslachtplaats, een slagerij en een bakkerij.

Dit resulteert na verloop van tijd uiteraard in een aantal jaarlijks terugkomende activiteiten in een vijftal afdelingen:

landbouw: aardappelen, tarwe, maïs, bonen, sorghum incl. grondbewerking, mesten, zaaien, oogsten;
varkens (kweken, vetmesten, slachten/verkopen);
slagerij, charcuterie en bakkerij;
tuin- en verkoopafdeling (voor Kigali);
en uiteraard de afdeling jeugd- en beroepsopleiding.

Dit alles verloopt volgens schema en vermoedelijk zijn de kernactiviteiten zelfvoorzienend; dat zal blijken uit de analytische boekhouding.

Tevens zijn er de ateliers, die zowel de bovengenoemde activiteiten ondersteunen, als toeleveren aan de bouw, namelijk:

lassen en metaal;
schrijnwerkerij;
algemene diensten en magazijn.

Tenslotte is er de afdeling bouw die momenteel, coördinatie met de ateliers, vooral actief is in de bouw van voorzieningen voor de lokale samenleving (o.a. de renovatie van meerdere scholen), maar die ook binnen het centrum werkzaamheden uitvoert (zoals bijvoorbeeld de bouw van de droogschuur). De investeringen ten bate van de plaatselijke gemeenschap (zie verder) gebeuren meestal met middelen die uit België komen. Deze activiteiten zijn op termijn eindig.

3.3. Overzicht van de geboden ondersteuning

De ondersteuning van deze initiatieven door het Comité Kisaro gebeurt op de volgende wijze:

3.3.1. Adviserende ondersteuning

Gepensioneerd ingenieur Gerard Moerman, onze mede-coördinator in Kisaro, ging in het verleden elk jaar tweemaal - gedurende ongeveer drie maanden - ter plaatse om het managementteam te coachen. Hij volgt er ook de investeringen op. Gedurende zijn periodes in België hield hij intens contact met de directeur in Kisaro (Evariste Safari) en volgde hij (per mail) de vergaderingsverslagen van het managementteam. Gerard Moerman deed dit altijd - en nu nog steeds - zonder vergoeding.

Momenteel heeft **Paul Ackermans** deze rol opgenomen, ook zonder enige vergoeding. Gerard verblijft in 2024 in januari in Kisaro. Paul zal daar tijdens het groot verlof (juli-augustus) aanwezig zijn.

Paul Ackermans heeft ook de rol van 'deputy legal representative' in het bestuur van de Rwandese ngo CPPA opgenomen.. De rol zal echter op een andere manier ingevuld worden: de eindverantwoordelijkheid komt nog meer op de plaatselijke schouders liggen.

3.3.2. Jaarlijkse aankoop en verzending van materialen

In 2023 werden vooral materialen voor inseminatie van de varkens besteld en meegenomen door de reizigers .

3.3.3. Ondersteuning via samenwerkingsverbanden

In 2020 leerden we via 11.11.11 de Stichting **Wilde Ganzen** kennen en we gingen scheep met deze stichting in 2020, 2021 en 2022.

Ook in 2023 was er een samenwerking zoals je al kon lezen. Het gaat over de drooghangar , fase 2 waar Wilde Ganzen tussenkomt voor € 10150 (een derde van de kostprijs) en het comité € 20300

Ten slotte was er in 2023 een bijzonder vruchtbare samenwerking met **Zuiderlicht**, een winkel die kwaliteitsvolle tweedehandskleren verkoopt om goede doelen te steunen: wij kregen op deze manier 5000 euro ter beschikking, die onder de giften gerangschikt zijn. Hier werden vooral de banken van de scholen mee gerealiseerd.

3.3.4. Rechtstreekse financiële ondersteuning

De rechtstreekse financiële ondersteuning gebeurt door overschrijving op de rekening van ngo CPPA Kisaro, District Rulindo, Rwanda, nummer BK00060-0667600-47 met swift BKIGRWRW.

In 2023 werd 40 000 euro overgemaakt. Daarin zitten o.a. de subsidies van meerdere organisaties. Deze bedragen dienen om in Kisaro en omgeving de geplande gesubsidieerde werkzaamheden uit te voeren.

3.3.5. Analyse van de uitgaven

tabel , zie eerder

Aankoop en verzending. € 24 805,69

De rubriek **drukwerk en zegels** omvat hoofdzakelijk de druk- en verzendingskosten van het driemaandelijks tijdschrift (24 blz.) dat naar de abonnees verzonden wordt.

De uitgaven in rubriek **allerlei** stijgen weer naar hun normale niveau omdat reizen opnieuw mogelijk werd na de jaren corona en onze coördinatoren weer de gebruikelijke periodes in Kisaro doorbrachten.

Speciën Kisaro. Dit bedrag werd overgeschreven naar de ngo in Kisaro en bevat ontvangen subsidies en eigen bijdragen voor aankopen en investeringen ter plaatse.

De onkosten voor de **Rwandadag** worden uiteraard afgetrokken van de ontvangsten uit de Rwandadag .

Volledigheidshalve wordt vermeld dat al het werk door vrijwilligers verricht wordt, die daar zelfs geen onkostenvergoeding voor vragen. Er worden evenmin beheerskosten aangerekend.

3.4. Recente investeringen en initiatieven van het CPPA ('projecten')

Er is het jaarlijkse 'normale' landbouwwerk en meestal gebeuren de investeringen in die landbouwactiviteiten met eigen middelen. Daarnaast is er de **opleiding** van jongeren (elk jaar start er een sessie voor 30 cursisten). Daarenboven investeert de ngo CPPA in voorzieningen voor de lokale gemeenschap. Deze activiteiten worden financieel ondersteund door de Belgische vzw Comité Kisaro.

De verslagen worden steeds genoteerd in ons tijdschrift. Enkele weergaven:

Onze mensen zitten niet stil in Kisaro...

Nieuwe klassen in Muyanza

(Gerard Moerman)

In Muyanza zijn er vier klaslokalen in opbouw. De kostprijs werd geraamd op 26.898,00 euro. Onze subsidieaanvraag werd op 1 december 2022 door de provincie West-Vlaanderen goedgekeurd

voor een bedrag van 20.173,- € en deze financiering zal aangevuld worden door de VZW VRV Umubano en VZW comité Kisaro elk met 2.363,- €.

De werken gingen van start in februari met de afbraak van de oude gebouwen die niet meer aan de normen voldeden: er was onvoldoende verlichting en verluchting, de oppervlakte van de lokalen was veel te klein in verhouding tot het aantal leerlingen; in de meeste klassen was er geen echte vloer, het water lekte door de dakbedekking en er was ruim onvoldoende klasmeubilair. We proberen evenwel bepaalde materialen te hergebruiken en de oude dakplaten worden gratis aangeboden aan arme families. Het is onze bedoeling dat deze vier klassen

afgewerkt zijn tegen het begin van het nieuwe schooljaar in september.

Ook de zes andere klassen, twee blokken van telkens drie klassen, willen we grondig renoveren. Voor de bouw van de eerste reeks van drie klassen, met een geraamde kostprijs van 18.420,- euro, vroegen we een subsidie aan bij de provincie Limburg. We hopen dat ons dossier voldoende onderbouwd is om in aanmerking te komen voor een subsidie. Als in de loop van de zomermaanden een gunstige beslissing uit de bus komt, dan beginnen we onmiddellijk met de bouw van die drie klassen.

In dat geval willen we in de loop van september andermaal een aanvraag indienen bij de provincie West-Vlaanderen voor een volgend blok dat de drie laatste klassen herbergt.

De school in Muyanza zou dan tegen het begin van schooljaar 2024-2025 afgewerkt zijn. Het is een school met 1657 leerlingen die uit ongeveer 1000 gezinnen komen.

Daarmee is ons programma afgerond en zijn alle basisscholen, die destijds door broeder Cyriel werden gebouwd, grondig gerenoveerd of herbouwd, en daarmee wordt een belangrijke bladzijde omgeslagen.

Dan rest er voor de toekomst enkel nog de renovatie van de kleuterklassen in Murama, Rubona en Muyenza, maar dat is toekomstmuziek. Eerst willen we nog wat werken uitvoeren in het Centrum zelf.

Bouwwerken in het Centrum - de droogloods en de mestopslag

Lezers die het Centrum in Kisaro kennen zien op het plannetje op volgende bladzijde welke veranderingen er zich de voorbije jaren voltrokken in het Centrum en ze vinden er de situatie zoals die er vandaag uitziet. Voor de lezers die nog nooit in Kisaro waren is het een leuk zoekprentje om zich aan de hand van de legende een voorstelling te maken van wat er zich in het Centrum Kisaro allemaal afspeelt.

Een belangrijk werk gedurende het voorbije jaar was de bouw van de fases 1A en 1B van de droogloods (H1A en H1B genoemd op het plannetje). De bouw van een dergelijke droogloods of 'hangar' was nodig om de oogst op een degelijke manier te kunnen drogen, want ook in Rwanda zorgen de klimaatwijzigingen ervoor dat het weder moeilijker kan voorspeld worden dan voorheen.

Deze droogloods wordt in twee fases gebouwd: eerst de rechter- en de linkerkant (H1A en H1B) zodat er tijdens de bouwwerken op het middenstuk toch nog (maïs) gedroogd kon worden in openlucht. De raming van de werken bedroeg 13.275,- euro voor deze eerste fase. Van de Nederlandse stichting Wilde Ganzen kregen we een subsidie van 4.425,- euro, de rest werd betaald door ons Comité, dankzij jullie giften. Deze werkzaamheden zijn intussen voltooid, de hangars H1A en H1B zijn in gebruik genomen (dat zie je op

de foto op de volgende bladzijde) en het verantwoordingsdossier werd ingediend.

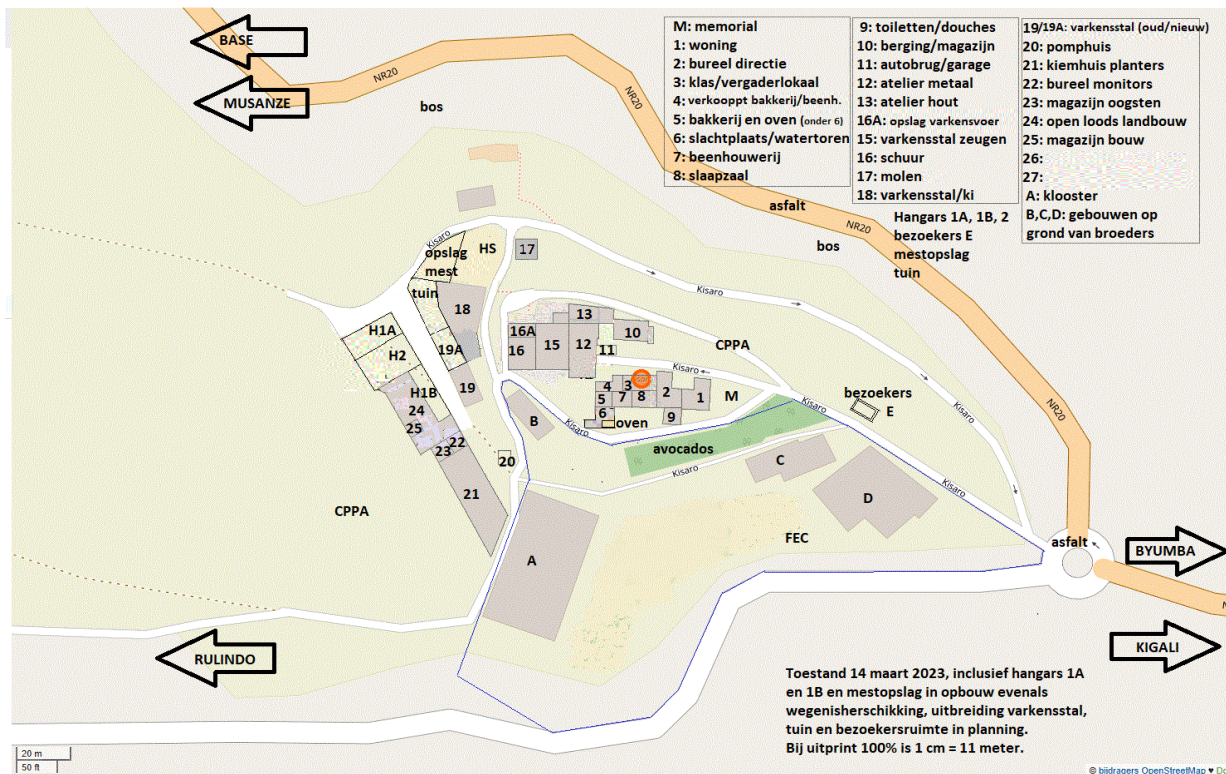
Tijd dus om in een tweede fase werk te maken van de overdekking van het middengedeelte (H2). Dat is een omvangrijk werk, geraamd op 30.435,- euro. Ook hier richten we al onze hoop op de stichting Wilde Ganzen om ons een subsidiërende hand te reiken.

Daarom dienden we dus ook voor deze tweede fase een subsidiedossier in bij de stichting.

Wijzelf stelden als comité een fondsenwervingsplan op en reserveerden een bedrag van 20.290,- euro dat wij zullen inbrengen. Tezelfdertijd diende Evariste Safari vanuit Kisaro een goed gestoffeerd bouwdoosier in bij de stichting Wilde Ganzen om een subsidie van 10.145,- euro uit de brand te slepen.

Een citaat uit zijn dossier:

'Le projet contribuera au renforcement tant organisationnel que financière du CPPA Kisaro car nous aurons acquis une infrastructure qui donnera assez d'espaces pour les activités liées à la récolte: le séchage et le stockage si bien que nous pourrons vendre les produits quand les prix de vente seront intéressants.'

Voor de bouw van de hangaars moest niet alleen de wegenstructuur lichtjes aangepast worden en de waterafvoer in goede banen geleid, maar ontstond ook de mogelijkheid om een nieuwe mestopslagplaats aan te leggen, vlak achter de varkensstallen, langs de hoogspanningspost.

BOUWWERKEN OP HET CENTRUM CPPA KISARO

24 juli : de bouwwerken fase 2 van de oogsthangars zijn begonnen. De oude kleine opslagplaatsen worden afgebroken. Het sluitstuk van de nieuwbouw tussen de twee nieuwe hangars kan nu afgewerkt worden. De financiering komt voor twee derde van het comité Kisaro (dus van jullie allemaal) en één derde van de Stichting “Wilde Ganzen” uit Nederland. We hopen u de foto van het afgewerkte gebouw in ons volgend nummer te kunnen tonen.

SCHOOL IN MUYANZA BLOK 2

In ons vorig nummer zagen jullie foto's van de funderingen en de ruwbouw. Op 1 augustus werden de vier nieuwe klassen ingehuldigd en meteen in gebruik genomen voor de nationale examens van de leerlingen die de lagere middelbare beëindigd hadden. De uitslag van die nationale examens bepaalt of ze mogen doorgaan naar de hogere cyclus.

De autoriteiten bedanken de **Provincie West-Vlaanderen (70%), de VZW Umubano (15%) en het Comité Kisaro (15%)** voor de financiering van dit mooie project. Jullie hebben dus ook je aandeel in deze school.

Nu kunnen we een nieuwe aanvraag indienen voor drie klassen (blok 1B) die we wensen te bouwen begin 2024.

Voor nog drie andere klassen in deze school werd in de maand april een aanvraag ingediend bij de Provincie Limburg. We verwachten eerstdaags de beslissing hieromtrent zodat we rond 1 oktober met de bouw van dat gedeelte (blok 1A) zouden kunnen aanvangen.

SOCIALE WERKEN

Op 29 mei zijn we begonnen met de voorbereidingen voor het bouwen van een huisje voor het gezin Karemera. Man en vrouw van dit gezin zijn doofstom. De man werd in zijn jeugd opgevangen op het centrum door broeder Cyriel en werkt er in de groenteterrassen. Ze hebben een zoontje dat niet doofstom is. Ze wonen sinds een paar jaar in één van de boerderijtjes op onze heuvel. Ze boeren er samen op 70 aren en leveren ons om de zes maanden een paar slachtrijpe varkens. Ze hebben dus een contract om tien jaar dat boerderijtje te runnen, daarna moeten ze gespaard hebben om zelfstandig te wonen. Ze hebben al voldoende gespaard om een bouwperceel te kopen en ons centrum bouwt daar nu voor hen een huisje in gedroogde kleiblokken die daar ter plaatse gemaakt worden. We pre-financieren dus de woning. Zo kunnen ze nu hun spaargeld verder gebruiken om nog wat landbouwgrond errond bij te kopen.

PAROCHIALE WERKEN

In de jaren tachtig bouwde broeder Cyriel een kerkje in het gehucht Mutandi. Dat is gelegen op de weg van Kisaro naar Mutete en behoort tot de parochie van Mutete. Na de coronaperiode kreeg de parochie geen toestemming meer om het kerkje te openen omdat het niet meer voldeed aan de normen van de staat. Het volume van het gebouw was onvoldoende in verhouding tot het aantal zitplaatsen. Met andere woorden, het dak moet verhoogd worden. Nu zijn we begonnen met de dakconstructie af te nemen zodat we de buitenmuren kunnen verhogen. Daarna wordt het dak teruggeplaatst en de dakplaten vernieuwd. De oude platen worden verdeeld aan de armste parochianen die de beste platen kunnen gebruiken om hun huisje te verbeteren.

Voor dit werk vragen we financiering aan het bisdom Limburg via **STELIMO**. Daar vinden we al vele jaren hulp om gemeenschapsgebouwen te verbeteren of uit te breiden.

kroniek van onze afdeling bouwwerken in het CPPA Kisaro en omgeving.

De oogsthangars zijn afgewerkt:

Je zult je herinneren dat we aan de tweede fase begonnen op 24 juli, nu in december is alles klaar.

Aan de voorzijde is er van links naar rechts een kleedkamer (6 x 6 m) en vier opslagruimten (3 x 6m) voor bouw materiaal, kalk, meststoffen en landbouwmateriaal. Achter deze lokalen is er een grote opslagruimte (11 x 25m) voor de oogsten. Uiterst rechts is er een open overdekte ruimte voor de maïs en de staakbonen en voor het dorsen van de tarwe.

Aan de straatzijde is een cisterne voor regenwateropvang van 60 m³ voorzien in januari.

Bouwen van North-South Lodge and Meetingcenter.

In januari zal begonnen worden met de bouw van een logeer- en vergaderruimte van ongeveer 8 x 16 m aan de rechterkant van de oprit naar ons Centrum. Bezoekers zullen er kunnen overnachten en het salon met aanpalende keuken zal ook kunnen worden gebruikt als vergaderruimte. De begeleiders van studenten van het Sint-Jozefinstituut van Bokrijk (Genk) zullen de eersten zijn om er te verblijven tijdens de inleefreis van juni-juli 2024. Er zijn vier tweepersoonskamers met douche- en toiletruimte voorzien. De lodge zal ook gebruikt worden als ruimte voor vergaderingen en landbouwopleiding.

Misschien kunnen we je daar ooit nog ontvangen als je Rwanda wenst te bezoeken.

Scholenbouw in Muyanza

De bouw van blok 1A (3 klassen) werd begonnen in de tweede helft van november dankzij een financiering van de provincie Limburg en ons Comité Kisaro, door jullie bijdragen.

Nu werd ook de financiering van Blok 1B (3 klassen) goedgekeurd door de provincie West-Vlaanderen en het saldo wordt bijgepast door onze partner VZW Umubano en ons comité Kisaro. Dus kunnen we de 6 klassen samen optrekken. Na de grote vakantie zullen daardoor 250 leerlingen degelijk onderwijs krijgen in nieuwe klaslokalen.

Schoolbanken

Aansluitend op ons programma scholenbouw maken we nog verder lessenaars voor de leerlingen. Dit verschaft werk aan onze leerlingen van de beroepsopleiding lassen en schrijnwerkerij. Voor de school van Rubona is onze bestelling van **180 lessenaars** afgewerkt.

U las het al bij het verslag van Paul :voor de financiering konden we rekenen op de gemeenten Anzegem en Deinze, de vereniging Zuiderlicht Genk en de tuinbouwschool van Sint-Truiden.

We werken nu verder aan de bestelling van **57 lessenaars** voor de school van Muyanza met subsidies van Anzegem en Deinze.

Parochiale werken in Mutandi

De uitbreiding en sanering van de kerk in Mutandi (parochie Mutete) vordert goed. Het kerkje, destijds was er een kapelletje, werd omstreeks 1977 gebouwd. In het tijdschrift van 1997 schrijft broeder Cyriel hierover:

“Mutandi is een bijparochie van Muyanza. Ongeveer 20 jaar geleden bouwde de Witte Pater, Jaak Broux er een kerkje. We hebben hem toen nog geholpen met het vervoer van materiaal. Het kerkje met de nodige aanbouw is opgetrokken uit natuursteen, een stevige burcht, die de oorlog zonder veel schade overleefd heeft. Het staat op 8 km van Kisaro en is goed bereikbaar. Ik hoop voor deze mensen iets te kunnen doen. Ik beloofde u alvast te voorzien van planken en nagels om bankjes te maken voor het kerkje. Men heeft er nu slechts boomstammen. Per bankje kan ik hen betalen voor hun werk. In elk geval moeten we hun goede wil steunen.”

Het oorspronkelijke kerkje uit 1977 is diverse keren verbouwd. Nu 46 jaar later zijn opnieuw verbouwingswerken gerechtvaardigd om aan de hedendaagse eisen te voldoen.

We hebben nu de oppervlakte vergroot en ook de oorspronkelijke buitenmuren met één meter verhoogd door middel van verluchtingsblokken en daarop een dubbel hellend dak met metalen spanten. De financiering hiervoor kregen we door verschillende initiatieven die in Vlaanderen georganiseerd werden tijdens de missiemaand in oktober:

- West-Vlaanderen: missieactie in Koekelare en Ichtegem
- Limburg: actie studenten Tuinbouwschool Sint-Truiden
- Stelimo in het bisdom Hasselt
- Sympathisanten uit Hasselt

3.5. Vooruitzichten voor de werking in het Zuiden in 2024

3.5.1. Investerings

We proberen in 2024 een lodge and meetingcenter te bouwen, waar mensen kunnen logeren en waar opleidingen, conferenties e.d. kunnen worden gegeven.

De kerk van Mutandi zal verder afgewerkt worden.

Er wordt onderzocht wanneer we kunnen starten met de renovatie van de kleuterklassen.

3.5.2. Landbouw en varkenskweek, de kernactiviteiten

Inzake landbouw en varkenskweek is er een evolutie aan de gang in Rwanda. Ook andere, en vaak grotere, investeerders zien brood in kunstmatige varkensinseminatie en aardappelteelt; vermoedelijk zullen ze van de knowhow van het Centrum gebruikmaken om landelijk initiatieven te nemen. Daardoor wijzigt mogelijk de rol van het CPPA. Waar men vroeger voor de primeurs zorgde, zal nu creatief moeten worden omgegaan met de mogelijkheden.

Eenzijds wordt gezorgd voor een zelfvoorzienende en zelfs winstgevende kernactiviteit om de middelen te genereren die nodig zijn voor sociale projecten. Ook moet men standhouden in de wijzigende Rwandese samenleving en terzelfder tijd zoeken hoe het oorspronkelijk ideaal van broeder Cyriel, de zorg om de allerarmsten ('Geef hun te eten') een nieuwe dimensie krijgt.

Om de toekomst van het **kernproject**, de landbouwactiviteiten - akkerbouw, varkensteelt, groenten, slagerij, bakkerij -, evenals de daartoe nodige ateliers veilig te stellen dringt zich een meerjarenplanning op.

Vragen zijn o.a.

- hoe krijgen we grotere zekerheid over het gebruiksrecht van het terrein;
- op welke activiteiten zal in de toekomst het hoofdaccent liggen (strategische planning);
- hoe plannen we de vernieuwing van het rollend materieel en het onderhoud van de eigen gebouwen van het Centrum?

3.5.3. Ondersteuning (direct en indirect)

Het is in 2024 aangewezen opnieuw kruiwagenwielen op te sturen .

Ook in 2024 zal er in Vlaanderen (en Nederland) gezocht worden naar subsidiemogelijkheden en zullen er er **geldoverschrijvingen** plaatsvinden naar de rekening van de ngo CPPA en zal er eventueel ter plaatse een fonds aangelegd worden (termijnbeleggingen in Rwanda).

Onze **adviserende ondersteuning** wordt verdergezet in 2024. Zoals boven omschreven zal die echter geleidelijk wijzigen. Met Gerard Moerman en Paul Ackermans wordt tijdens hun verblijf in België de verdere planning besproken met het Comité Kisaro.

3.5.4. Allerlei

In 2024 , juli, zal er een inleefreis plaatsvinden van 10 studenten en 3 leerkrachten van de school van Bokrijk. Dit wordt nu volledig gepland.

4. HET BUDGET VOOR 2024 (BLZ.5)

Het budget voor 2024 is sluitend met een klein positief saldo.

Voor ontvangsten en uitgaven zien we enkele kleine verschillen t.o.v. 2023.

Genk, 13 maart 2024
namens het bestuur,
Geert Swartenbroekx, voorzitter.